

Arkivnr: 2014/19554-4

Saksbehandlar: Per Morten Ekerhovd, Erlend Hofstad

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Kultur- og ressursutvalet		11.11.2015
Fylkesutvalet		18.11.2015

Forslag om freding av Sandviksbodene 3 A. Høyringsfråsegn

Samandrag

Hordaland fylkeskommune ved Kultur- og idrettsavdelinga har i medhald av Lov om kulturminne § 15, jf. § 22 utarbeidd forslag til freding av Sandviksbodene 3 A i Bergen kommune. Fredingsforslaget er no lagt ut til offentlig høyring, med uttalefrist 23. november 2015. Fylkeskommunens politiske organ er i fredingssaker førebudd av fylkeskommunen ein høyringsinstans.

Sandviksbodene 3 A-D er eit bustad- og kontorbygg i den sørlege delen av Sandviken i Bergen, ferdigbygd i 2014. I bygningen er ein del av sjøboden som tidlegare låg på same staden, Sandviksboder 3-4, sett opp att, og det er denne bygningsdelen som er omfatta av fredingsforslaget. Den er datert til 1649 og er mellom dei aller eldste ståande delar av eit trehus frå dei norske byane. Ved å integrerast i eit moderne nybygg har bygningsdelen fått ein ny bruksverdi.

Forslag til innstilling

Fylkesutvalet sluttar seg til fredingsforslaget for Sandviksbodene 3 A. Fredinga vil gi eit varig vern til ein bygningsdel av særskilt høg alder.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Anna Elisa Tryti
fylkesdirektør kultur og idrett

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Vedlegg

- 1 Fredingsforslag Sandviksbodene 3 A
- 2 Kulturminnedokumentasjon Sandviksbodene 3 A

Fylkesrådmannen, 22.10.2015

Bakgrunn

Sandviksbodene 3 A-D er eit bustad- og kontorbygg i Sandviken i Bergen, ferdigbygd i 2014. I bygningen er ein del av sjøboden som tidlegare låg på same staden, Sandviksboder 3-4, sett opp att. Denne bygningsdelen på ca. 10 x 9 m består av lafteveggene i den austlege delen av andre etasje i sjøboden: tre yttervegger og delar av langs- og tversgåande indre vegger. I dag står dei ca. 5 m søraust for den opphavlege plasseringa. Veggene er lafta av plantelgja og godt dimensjonert tømmer, med restar av fint utforma novhovud. Fleire stader har veggene restar av rik måla dekor av 1600-tals type, med ranke- og draperimotiv. Tømmeret er dendrokronologisk datert til 1649.

Fredingssaka er ei oppfølging av Bergen kommune, Byantikvaren – som då var kulturminnemynde – sitt vedtak av 3. desember 2007 om mellombels freding av Sandviksboder 3-4. Bakgrunnen var at det under rivinga av den sterkt ombygde sjøboden vart oppdaga bevart, gammalt laftetømmer med måla dekor. Tømmeret vart dendrokronologisk datert til 1649. Sjølv om bygningsdelane med det var akkurat innafor grensa for å kunne erklærast som automatisk freda, vurderte Riksantikvaren at dette ikkje ville vera eit praktisk vern i dette tilfellet. Grunna den særst høge alderen og den verdifulle måla veggdekoren meinte Hordaland fylkeskommune at tømmeret likevel burde takast vare på og sikrast gjennom kulturminnelova. Etter dialog med tiltakshavar for nybygget på tomta gav difor fylkeskommunen i 2009 dispensasjon til demontering av 1600-talstømmeret, riving av resten av boden og remontering av tømmeret i nybygget.

Det er ein føresetnad at eit mellombels fredingsvedtak vert følgt opp av ei ordinær fredingssak. Fylkeskommunen meldte oppstart av fredingssak i 2013 og har utarbeidd det forslaget til fredingsvedtak som no ligg føre. I samsvar med kulturminnelova § 22 nr. 2 vert det sendt på høyring til partane i saka og lagt ut til offentleg ettersyn. Saman med høyringsmerknadene vert forslaget så lagt fram for kommunestyret, før det – med eventuelle justeringar på bakgrunn av høyringane – vert sendt over til Riksantikvaren, som fattar fredingsvedtaket. I fredingssaker er det soleis Kultur- og idrettsavdelinga som førebur saka for Riksantikvaren, medan fylkeskommunens politiske organ i denne samanhengen er ein høyringsinstans.

Vurdering

Den bevarte delen av Sandviksboder 3-4 er ein av få bevarte bygningsdelar av tre i Bergen frå før bybrannen i 1702, den eldste kjente delen av ein bergensk sjøbod, og også mellom dei eldste ståande delar av trehus frå dei norske byane i det heile. Både alders- og sjeldsynsverdien er difor særst stor, og dette gir den bevarte delen høg bygningshistorisk verdi. Den måla veggdekoren er arkitektonisk og kunsthistorisk verdifull, og høyrer til dei relativt få bevarte restane av det som har vore ein svært utbreidd dekorform. At det har late seg gjera å integrera bygningsdelen i nybygget på tomta, og med ei plassering som svarar nært til den opphavlege, aukar den historieforteljande verdien.

Sett under eitt har sjøbodane i Sandviken og elles i Bergen stor kulturhistorisk verdi. Dei er eit minne om byens rolle som knutepunkt i det nordeuropeiske handelsnettverket, som i mange hundreår var det økonomiske grunnlaget for byen. Om lag ein femdel av sjøbodane i Sandviken står att i dag, og ut frå ei samla vurdering går fylkeskommunen inn for å sikra eit representativt utval av desse gjennom vedtaksfreding. Den bevarte delen av Sandviksboder 3-4 peikar seg då ut som den aller eldste.

Freding etter kulturminnelova er det sterkaste verkemiddelet kulturminneforvaltinga har for å sikra at nasjonalt viktige kulturminne vert tekne vare på for ettertida. I Stortingsmelding nr. 16 (2004 – 2005) *Leve med kulturminner* er det slått fast som eit strategisk mål for kulturminnepolitikken at «et representativt utvalg av kulturminner og kulturmiljøer som dokumenterer geografisk, sosial, etnisk, næringsmessig og tidsmessig bredde skal gis varig vern gjennom fredning». Med si særst høge alder representerer 1600-talsdelen av Sandviksbodene 3 A ein tidsperiode som er underrepresentert mellom dei kulturminna som er freda. Fredinga vil difor bidra til ei meir representativ fredingsliste, noko som er eit hovudperspektiv i den fredingsstrategien som Riksantikvaren nyleg har gjort ferdig. Under arbeidet med remonteringa av 1600-talstømmeret har fylkeskommunen vore i dialog med eigarane og søkt å koma deira synspunkt i møte. Generelt er det ein føresetnad for eit godt og berekraftig vern at kulturminna er i bruk, og som ei særprega ramme rundt moderne kontorlokale har bygningsdelen no fått ein ny bruksverdi.